

Redd Barna

ET BUDSJETT FOR **BARN** I NORGE

Foto: Lisbeth Michelsen

REDD BARNAS NASJONALE INNSPILL TIL
behandling av statsbudsjettet 2022

Innhold

INNLEDNING.....	3
ENDRINGSFORSLAG TIL REGJERINGENS BUDSJETTFORSLAG	1
FORSLAG TIL MERKNADER.....	5
Arbeids- og sosialkomiteen.....	5
Familie- og kulturkomiteen.....	5
Helse- og omsorgskomiteen.....	5
Justiskomiteen	5
Kommunal- og forvaltningskomiteen.....	6
Utdannings- og forskningskomiteen.....	6
ARBEIDS- OG SOSIALKOMITEEN	8
Økt barneperspektiv hos NAV	8
Støtte til barn med synsutfordringer.....	8
FAMILIE- OG KULTURKOMITEEN	10
Prisjustere og ytterligere styrke barnetrygden	10
Kompetanseløft om vold, seksualitet og seksuelle overgrep hos ansatte i skoler og barnehager.....	10
Økt kunnskap om retten til å bli hørt for barn og unge med funksjonsnedsettelse.....	11
Medvirkning fra barn og unge i Norges rapportering til FNs barnekomité	11
Forbedre klagemulighetene for barn og unge.....	12
Bedre barnerettighetsvurderinger og barns medvirkning i nasjonale utredninger, enkelt vedtak og lovarbeid	12
Frie midler til barne- og ungdomsfrivilligheten.....	13
Lovfeste barns rett til en fritidsklubb/møteplass i sitt nærmiljø	14
Inkludering av alle barn på fritidsarenaen.....	14
Støtte til barn som bryter ut av trossamfunn	16
HELSE- OG OMSORGSKOMITEEN	17
Styrke skolehelsetjenesten og utdanne flere helsesykepleiere.....	17
JUSTISKOMITEEN.....	18
Sikre stabil drift av statens barnehus.....	18
Ny strategi for å bekjempe nettrelaterte overgrep mot barn.....	18
Styrke innsatsen for en tryggere digital hverdag for barn og unge.....	19
Styrke rettsvernet for barn og unge med nedsatt funksjonsevne	19
KOMMUNAL- OG FORVALTNINGSKOMITEEN.....	20
Kvoteflyktninger og relokalisering	20

Styrke rettssikkerheten til barn som søker asyl i Norge	20
Midler til aktiviteter for barn som bor på mottak.....	21
Tilsyn med omsorgen til enslige mindreårige som bor i asylmottak	21
Barn med begrenset opphold	22
Familiegjenforening må bli enklere og billigere.....	23
Barnefattigdom på mottak	23
Forholdene for barnefamilier på akuttmottak.....	23
Bedre boforhold for barnefamilier på det nasjonale ankomstsenteret på råde	24
Styrke barn og unges egne medvirkningsorgan	24
Kunnskap om barn som bor i kommunale boliger.....	25
Sikre stabil drift av krisesentrene.....	25
Styrke kapasitet og kompetanse til å håndtere vold og seksuelle overgrep i det kommunale barnevernet.....	25
Sikre et barneperspektiv i integreringsarbeidet	27
UTDANNING- OG FORSKNINGSKOMITEEN.....	28
Inkluderende og trygt barnehagemiljø	28
Trygge elever trenger et sterkt lag rundt dem.....	29
Mobbeombud og elev- og lærlingombud.....	30
Inkluderende fellesskap for alle barn.....	31
Barnas Valg.....	32

Et budsjett for barn i Norge

Redd Barnas nasjonale innspill til statsbudsjett
2022

Publisert: Oktober 2021

Foto: Lisbeth Michelsen

Kontaktperson: Thale Skybak

thale.skybak@reddbarna.no

INNLEDNING

Alle barn har rettigheter etter Barnekonvensjonen. God politikk for barn, er politikk som bidrar til å innfri alle barns rettigheter. Redd Barna etterlyser med dette budsjettinnspillet en tydeligere ambisjon for barn i Norge.

Koronapandemien har preget Norge det siste halvannet året, og barns rettigheter har blitt utfordret på flere områder. Redd Barna ønsker seg nå et statsbudsjett med mål om å bygge opp igjen barns hverdag, og som benytter muligheten til å gjøre den enda bedre for alle barn.

De nyeste tallene fra SSB viser at mer enn 115 000 barn vokser opp i familier som er fattige. Tallene for pandemiåret 2020 har enda ikke kommet. Redd Barna er bekymret for utviklingen av barns levekår i Norge og vil med disse innspillene at våre folkevalgte skal ta et krafttak for å løfte flere ut av fattigdom. Barnetrygden er den enkelstønad som kan hjelpe flest ut av fattigdom. Redd Barna mener at man nå må lovfeste at barnetrygden ikke skal regnes som inntekt når sosialstønad skal beregnes. I tillegg bør barnetrygden

prisjusteres for alle barn og Finnmarkstillegget gjeninnføres.

Statistikken viser at alt for mange blir utsatt for vold og overgrep, og det er en stor økning når det gjelder overgrepssaker på nett. Pandemitiden har forsterket dette bildet, og det er en trussel mot barns rett til beskyttelse. For å forebygge og stoppe både vold og overgrep mot barn og krenkelser mellom jevnaldrende, er det nå behov for et ambisiøst, nasjonalt kompetanseløft i alle landets skoler og barnehager.

Norge må også ta sin del av ansvaret for barn på flukt. Redd Barna mener at Norge har både muskler og økonomi til å øke antallet overføringsflyktninger, og at vi må forplikte oss til å ta imot minst 5000. I tillegg må vi bidra til å relokalisere flere asylsøkere fra Hellas. Selv om leirene på de greske øyene ikke er like overfylte som de har vært, er situasjonen for barn på flukt fremdeles uholdbar.

Redd Barna ber regjeringen ta barn og unge på alvor, lytte til dem og innfri deres rett til å si sin mening og bli hørt. For selv om barn ikke har stemmerett, så har de en viktig stemme.

ENDRINGSFORSLAG TIL REGJERINGENS BUDSJETTFORSLAG

ARBEIDS- OG SOSIALKOMITEEN				
Kap.	Post	Tema	Endring	Kommentar
2661	75	Brillestøtte	Gjeninnføre brillestøtten, 122 millioner kroner	Solberg-regjeringen kuttet i brillestøtten i 2019. Redd Barna mener at støtten må gjeninnføres.
622	21	Økt barneperspektiv hos NAV	10 millioner til særlige opplæringstiltak i NAV	Det er behov for økt barnefaglig kompetanse og barnevennlige arbeidsmetoder i NAV
FAMILIE- OG KULTURKOMITEEN				
Kap.	Post	Tema	Endring	Kommentar
840	21	Kompetanseløft om vold, seksualitet og seksuelle overgrep hos ansatte i skole og barnehage	Legge til 50 millioner for å sikre et reelt kompetanseløft blant ansatte i skoler og barnehage	Voksne som jobber i skoler og barnehager mangler kunnskap om vold og overgrep mot barn og kompetanse på hva de skal gjøre når de er bekymret.
854	60	Kapasitet og kompetanse i det kommunale barnevernet	Fullfinansiering av barnevernsreformen og nye krav i lov om barnevernstjenester	Det er behov for å sikre nødvendig finansiering av morgendagens barnevernstjeneste.
854	50	Senter for forskning om digitalisering, barns rettigheter og samfunn	Øremerke 10 millioner til et tverrfaglig og uavhengig senter for forskning	Det er behov for økt forskningsbasert kunnskap om barns rettigheter i en digital hverdag.
854	71	Egen digital plattform for de under 13 år	5 millioner avsettes til utvikling av en digital plattform for barn under 13 år, tilsvarende ung.no	Det er et sterkt behov for å gi barn under 13 år alderstilpasset informasjon om deres hverdag på nett.
845	70	Prisjustere barnetrygden til 2022-nivå over tre år	Øke posten med 1,17 milliarder i 2022, 2023 og 2024	Barnetrygden for de mellom 6-18 år har stått stille siden 1996. Det er på tide at barnetrygden prisjusteres.
845	70	Gjenninnføre Finnmarkstillegget i barnetrygden	Øke posten med 77 millioner kroner.	Finnmarkstillegget ble fjernet i 2014. Dette var et tiltak for å få flere til å bosette seg i Finnmark og Nord-Troms.
845	70	Kompensere kommunene for økte kostnader ved forbud mot å inntektsberegne barnetrygden ved utmåling av sosialstønad	Øke posten med 430 millioner	Kommunene kan i dag regne barnetrygden som inntekt for familier som mottar sosialstønad. Ved å forby denne praksisen må kommunene kompenseres.
846	70	Øke den nasjonale grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjoner	Øke posten med 15 millioner	De frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene er en bærebjelke i demokratiet og utgjør viktige arenaer der barn kan delta på egne premisser, få

Redd Barnas nasjonale innspill til behandling av statsbudsjettet 2022

				tilhørighet til et fellesskap, utvikle seg og oppleve mestring.
858	21	Økt kunnskap om retten til å bli hørt for barn og unge med funksjonsnedsettelse	Bevilge 3 millioner til en nasjonal utredning om medvirkning og innflytelse for barn og unge med funksjonsnedsettelse	Barn med funksjonsnedsettelse får sjelden påvirke direkte i møte med beslutningstakere. Dette må ses nærmere på.
858	21	Bedre barnerettighetsvurderinger og barns medvirkning i utredninger, vedtak og lovarbeid	Sette av 1 million kroner til en veileder til utredningsinstruksen	NOU 2019:23 pekte på dette behovet og Redd Barna ser det som viktig å sikre barns rettigheter og perspektiver i utredninger, enkelt vedtak og lovarbeid.
325	83	Innovasjons- og etableringsstøtte til fritidsklubber	Sette av 30 millioner på posten	Norge hadde en slik støtteordning frem til 1997. Nå ser vi at antall fritidsklubber er dalende, og at det er behov for å intensivere det statlige bidraget.
325	83	Veileder for kvalitet i ungdomsarbeid	Sette av 1 million til utvikling av en veileder for kvalitet i ungdomsarbeidet	Ungdomsarbeidet er viktig, og det trengs et kvalitetsløft for å sikre bred deltakelse og attraktive møteplasser for ungdom.
881	78	Driftsstøtte til Hjelpeskilden	2 millioner bevilges som driftsstøtte til Hjelpeskilden	Hjelpeskilden er en viktig organisasjon for barn som bryter med strenge religiøse trossamfunn.
HELSE- OG OMSORGSKOMITEEN				
Kap.	Post	Tema	Endring	Kommentar
762	60	Bevare tilskuddsordningen til helsestasjons- og skolehelsetjenesten	15 millioner til nasjonalt kompetansemiljø for helsestasjons- og skolehelsetjenesten bevilges utenfor utenfor tilskuddsordningen	Et kompetansemiljø er veldig bra, men det kan ikke svekke midlene som skal gå til utvikling og styrking av tjenesten.
JUSTISKOMITEEN				
Kap.	Post	Tema	Endring	Kommentar
440	01	Sikre stabil drift av Statens Barnehus	Øremerke midlene	I dag gis midlene som rammetilskudd til det enkelte politidistrikt.
440	01/70	Etablere et tilskudd til det lokale tverrsektorielle arbeidet for å forebygge nettrelaterte overgrep mot barn	Øremerke 20 millioner til en slik tilskuddsordning	Regjeringens strategier peker på en økning i forekomsten av nettrelaterte overgrep. Dette krever økt tverrsektoriell innsats.

Redd Barnas nasjonale innspill til behandling av statsbudsjettet 2022

440	01/70	Styrke politidistriktenes arbeid med vold og seksuelle overgrep, også på nett	Øremerke 24 millioner til politidistriktenes arbeid mot vold og seksuelle overgrep	Politiet står i førstelinjen i bekjempelse og avdekking av vold og overgrep mot barn.
KOMMUNAL- OG FORVALTNINGSKOMITEEN				
Kap.	Post	Tema	Endring	Kommentar
571/572	21	Styrke ungdomsrådene	Øremerke 50 millioner til ungdomsrådenes arbeid i kommuner og fylkeskommuner	Ungdomsrådene har møtt store utfordringer gjennom pandemien, medvirkningsarbeidet har vært for dårlig.
291	50	Mer kunnskap om barns behov etter bosetting	2 millioner kroner til utredning med mål om å utvikle egne retningslinjer	Over halvparten av bosatte flyktninger er barn under 18 år. Redd Barna mener vi må sikre at disse barna får oppfylt sine rettigheter og behov.
291	62	Utvikle tidlige og treffsikre tiltak for å sikre inkludering av nylig bosatte barn og unge	Øremerke 20 millioner til inkludering av nylig bosatte barn og unge	Redd Barna ser et behov for at integreringsarbeidet i kommunene i større grad fokuserer på inkludering av barn og unge i utdanning og fritid.
581	76	Styrket kunnskapsgrunnlag om barn i kommunale boliger, samt utvikle retningslinjer for standarder for boliger med barn.	Øremerke 3 millioner til økt kunnskap om barn i kommunale boliger	Stadig flere barn vokser opp i lavinntektsfamilier, og mange i kommunale boliger. Redd Barna mener det er viktig å sikre disse barna et godt bosted.
571		Sikre fullfinansiering av pedagog- og bemanningsnormen i barnehagen	Sikre nok penger til å gjennomføre pedagog- og bemanningsnormen i barnehagen.	Midlene burde øremerkes. Kun 16% av bemanning i seks timer eller mer per dag i fjor.
571/572		Sikre økt lærertetthet	Øke rammetilskuddet til kommunene for å sikre økt lærertetthet	Læreren er en viktig person i elevenes liv. Elever vi snakker med på skolebesøk sier at de ønsker at lærerne er mer tilgjengelig, til stede og har mer tid med elevene. Da trengs det flere lærere.
571/226	22	Styrke PP-tjenesten og gi flere lærere spesialpedagogisk kompetanse		Det må sikres ekstra ressurser til spesialundervisning slik at den utføres av faglærte er helt nødvendig for å få til lik rett til utdanning for alle
490 m.fl		Øke antallet overføringsflyktninger til 5000 for 2022, og i tillegg relokalisere minst 750 asylsøkere fra Hellas	Justere budsjettet hos JD og KD iht. antall kvoteflyktninger. Estimert 1,24 milliarder	Redd Barna mener at Norge bør øke antallet overføringsflyktninger og relokalisere flere asylsøkere fra Hellas.
490	71	Øke aktivitetsmidlene for barn på mottak	Øke aktivitetsmidlene for barn på mottak	Regjeringen reduserte posten med 10 millioner i 2019. Redd Barna mener at posten må økes for å ta høyde for at det kan komme økte ankomster.

490	70	Øke stønadene til barnefamilier på mottak		Nivåene på stønadene til beboere i mottak er svært lave. Redd Barna mener at de må justeres til et nivå som er levelig.
UTDANNINGS- OG FORSKNINGSKOMITEEN				
Kap.	Post	Tema	Endring	Kommentar
260	50	Flere studieplasser for utdanning av helsesykepleiere	20 millioner avsettes til utdanning av flere helsesykepleiere	Redd Barna er bekymret for at det ikke utdannes nok helsesykepleiere til å dekke fremtidens behov.
231	21	Kompetanseutvikling om inkluderende barnehagemiljø	Øke bevilgningen med 10 millioner	I januar 2021 trådte det i kraft nye lovbestemmelser som skulle sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Det trengs nå å tilføre mer kompetanse.
226	21	Kompetanseutvikling om inkluderende skolemiljøer og håndhevingsordningen	Øke bevilgningen med 25 millioner	For å sikre god oppfølging av skolens ansvar for inkluderende skolemiljø, må skolens ansatte ha god nok kompetanse på hvordan forebygge og håndtere mobbing, inkludert digital mobbing
230	01	Reversere forslag til kutt i bevilgningen til Statped	25 millioner tilbakeføres til statped	Et kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkluderende praksis må ikke gå på bekostning av Statped. For å sikre at alle elever uavhengig av tilretteleggingsbehov skal få innfridd sin rett til utdanning, jf. barnekonvensjonen artikkel 28, må statped styrkes ikke svekkes.
Ny	Ny	Realisere <i>Veikart for universell utforming av nærskolen 2020-2030</i>	Det må øremerkes midler til realisering av veikartet for universell utforming	

FORSLAG TIL MERKNADER

Arbeids- og sosialkomiteen

Økt barneperspektiv i NAV

- Ansatte i Nav må få økt kunnskap om Fritidserklæringen og sine forpliktelser til å dekke barns aktiviteter på fritiden, inkludert utgifter til nødvendig utstyr og cuper/ reiser knyttet til aktiviteten (ASD, kap. 621, post 21)

Holde barnetrygden utenfor sosialstønaden

- Lovfeste at barnetrygden ikke skal medberegnes ved utmåling av stønader til familier. Endringene må inn i sosialtjenesteloven §18. (BFD, kap. 845, post 70)

Familie- og kulturkomiteen

En tryggere digital hverdag for barn og unge

- videreutvikle foreldrehverdag.no slik at foreldre kan bli dirigert til god informasjon om barns nettbruk som tar utgangspunkt i de spørsmålene foreldrene har (BFD)

Barn og unge med nedsatt funksjonsevne

- Igangsette arbeidet med å innlemme CRPD i menneskerettighetsloven.

Barns rett til å bli hørt

- Sikre medvirkningsprosesser med barn og unge i forbindelse med statens rapportering til FNs barnekomité
- Iverksette en gjennomgang av nasjonale klageordninger for barn og unge

Barns rett til lek og fritid

- Det må lovfestes at alle kommuner må sørge for at barn og unge har tilgang til en fritidsklubb / møteplass i sitt nærmiljø. En lovfesting må innarbeides i Kulturloven, og den må definere retten til et fritidstilbud, si noe om kvalitet-, kompetanse- og ressursbehovet, og fastslå ungdoms rett til deltakelse og medvirkning. Møteplassene må være tilpasset alle barn sin funksjonsevne (KUD, kap. 325, post 83)
- Redd Barna må nevnes spesifikt på listen over faste mottaker som får støtte fra «Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge», på lik linje med tilsvarende organisasjoner. For å sikre kontinuitet og forutsigbarhet i arbeidet

anbefaler vi at departementet øremerker 15 millioner til Redd Barna. (BFD, kap. 846, post 61)

- Fritidskortet må også inkludere løsninger for barrierer for å delta på fritiden, som språk, mangel på transport og informasjon, universell utforming og åpne møteplasser, samt kostnader utover det som dekkes gjennom den faste summen i Fritidskortet. (BFD, kap. 846, post 61)
- For å sikre inkludering av nylig bosatte barn og unge må informasjon om fritidsaktiviteter gjøres tilgjengelig på ulike språk, samtidig som det settes av ressurser i kommunene til å støtte nylig bosatte foreldre og barn slik at de får vite om, får meldt seg på og kommer seg til og fra fritidsaktivitetene, foreldremøter og dugnader. (BFD, kap.846, post 61)

Helse- og omsorgskomiteen

Styrke skolehelsetjenesten og utdanne flere helsesykepleiere

- Ny bemanningsnorm for helsestasjon- og skolehelsetjenesten ferdigstilles, (HOD, Kap. 762, post 60)
- Statistikk for bemanning i tjenesten opp mot ny bemanningsnorm gjøres offentlig tilgjengelig (HOD, kap. 762, post 60)
- Behovet for ytterligere endringer i den øremerkede tilskuddsordningen for å styrke tjenesten utredes (HOD, kap. 762, post 60)
- Behovet for lovfesting av kandidatmåltall for helsesykepleierutdanningen utredes

Justiskomiteen

Statens barnehus

- Øremerke midler til å videreføre styrkingen av den barnefaglige kompetansen i utlendingsforvaltningen

Forebygge nettrelaterte overgrep mot barn

- Lag en konkret tiltaksplan for å bedre samordne tverrfaglig innsats for å forebygge nettrelaterte overgrep mot barn. Dette er nødvendig for å forplikte sektorene til å styrke sitt arbeid med å forebygge overgrep, og til bedre å koordinere innsatsen.

Kommunal- og forvaltningskomiteen

Omsorg og ettervern til enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger

- At omsorgsansvaret for alle enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger reguleres i barnevernsloven.
- Finansieringsordningen der kommuner mottar et særskilt integreringstilskudd for enslige mindreårige flyktninger må innordnes slik at det sikrer at det blir opprettholdt bo- og omsorgstiltak med tilstrekkelig barnefaglig kompetanse og omsorg ut fra en individuell barnefaglig vurdering. I tillegg bør det utarbeides et regelverk for botiltak for enslige mindreårige som sikrer god omsorg, god arbeidsmetodikk og regler knyttet til overgang til voksenlivet i tråd med anbefalingene i rapporten «Fra bosetting til voksenliv» utarbeidet av Institutt for samfunnsforskning¹⁶. (Kap. 291 post. 61)

Barn med begrenset opphold

- Barna og familiene med begrenset opphold bør få rettshjelp, samt informasjon og veiledning om hvordan oppheve begrensningene
- Introduksjonsloven bør endres slik at alle barnefamilier med begrenset oppholdstillatelse bosettes etter førstegangs vedtak.

Familiegjenforening

- Norge bør fjerne søknadsgebyret for flyktninger, og fjerne tidsfrister for innlevering av søknad.
- introduksjonsstønad bør regnes som inntekt når UDI vurderer om inntektskravet er oppfylt.

Barneperspektiv i integreringsarbeidet

- Integreringstilskuddet må opprettholdes på 2021 nivå. Med nominell videreføring, slik det er lagt opp til nå, vil kommunene få mindre støtte i faktiske kroner per person. Dette kombinert med færre ankomster og bosettinger vil kunne svekke kommunenes mulighet til å bygge opp og opprettholde gode tjenester med nødvendig kompetanse for bosatte flyktninger.
- Redd Barna er positive til at tilskuddsordningen til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner økes. I tillegg mener vi at det bør sikres at integreringstilskuddet kan brukes av kommunene til å samarbeide med frivillige organisasjoner om å skape gode møteplasser,

menneskemøter og bygge tilhørighet i lokalsamfunnet, samt oppfølging av nødvendige tiltak som legger til rette for god integrering av barn og unge.

Stabil drift av krisesentrene:

- Evaluere finansieringsordningen av krisesentre for å sikre tilstrekkelig finansiering av krisesentertilbudet i alle landets kommuner. (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kap 571, post 21)

Rettsikkerheten til barn som søker asyl i Norge

- Gi RVTSene ansvar i sitt mandat for å sikre opplæring i barnefaglig kompetanse utlendingsforvaltningen på lik linje med barnevernsektoren.

Bedre boforhold på ankomstsenter

- Innkvartering av barnefamilier i teltleirer bør unngås. Barn og familier bør innkvarteres i egne leiligheter eller rom. Dersom teltleir likevel opprettholdes må det gjøres store endringer og tilpasninger for å ivareta barns rett til beskyttelse, og for å sikre barna og familiene mulighet til ro og rett til privatliv.

Utdannings- og forskningskomiteen

Inkluderende og trygt barnehagemiljø

- Styrke forholdstallet i bemanningsnormen til én ansatt per 2,5 barn under tre år og én ansatt per fem barn over tre år.
- Bemanningsnormen må gjelde på avdelingsnivå i hele barnehagens åpningstid, og gjelde ansatte i direkte kontakt med barna. Plan- og møtetid må komme i tillegg.
- Det bør innføres bestemmelser om gruppestørrelse i barnehageloven.
- Utrede hvilke økonomiske og administrative kostnader det nye regelverket om barnehagemiljø som ble innført i januar 2021 fører til, og sikre statlige midler til dette.
- Utrede muligheten for at barnehager skal få tilsvarende håndhevingsordning som i skolemiljø saker.

Trygge elever trenger et sterkt lag rundt seg

- Lærertettheten på alle trinn i hele opplæringsløpet bør styrkes.

- Det bør innføres en bemanningsnorm i SFO som sikrer flere ansatte på skolefritidsordningen.
- Det må jobbes nasjonalt og lokalt for å øke elevenes kjennskap til sin rett til et trygt og godt skolemiljø (KD, kap. 226).
- Elever må involveres i arbeidet med ny opplæringslov, og det må lages barnevennlig versjon av opplæringsloven slik at elever får kunnskap om sine rettigheter.

Mobbeombud og elev- og lærlingeombud

- Mobbeombudsordningen må bli en permanent ordning. Den må også styrkes med flere ansatte i alle regioner for å imøtekomme den høye etterspørselen.
- Elev- og lærlingombudsordningen bør bli en nasjonal ordning på lik linje som mobbeombudsordningen.

- Det må jobbes lokalt og nasjonalt med informasjon om mobbeombudene til barn og unge, så barn og unge får økt kjennskap til tjenesten. Det må også jobbes med kommunikasjonsformer, slik at tjenesten blir tilgjengelig for barn og unge.

Inkluderende fellesskap for alle barn

- Lage nasjonale retningslinjer om hvordan tilpasset opplæring kan gjennomføres på best måte for alle elever i skolen (KD, kap. 226, post 21).
- Utarbeide nasjonale retningslinjer for hvordan spesialundervisningen skal planlegges, gjennomføres og evalueres (KD, kap. 226, post 21).

ARBEIDS- OG SOSIALKOMITEEN

Økt barneperspektiv hos NAV

Solberg-regjeringen fremhever i sitt budsjettforslag at barneperspektivet skal være et særlig innsatsområde i kompetansehevingstiltakene for sosialtjenestene i 2022. Redd Barna etterlyser at midlene øremerkes, slik at man med sikkerhet kan si at kompetansen når tjenestene og barna det gjelder.

Artikkel 26 i barnekonvensjonen slår fast at staten skal sikre at barnet får den sosiale hjelpen og den økonomiske støtten de har krav på etter landets lover, men offentlig tilsyn og rapporter viser at barns behov og individuelle rettigheter ofte ikke blir ivaretatt under Navs behandling av barnefamilier¹. Barns behov og livssituasjon må inngå som et krav ved utmåling av sosialhjelp, og tiltak må sikre barns individuelle rettigheter, også når det står i kontrast til andre hensyn, slik som arbeidslinjen. Videre, i tråd med barnekonvensjonen artikkel 12, og Forum for barnekonvensjonens innspill til FNs barnekomité 2017², bør barn og unges rett til å bli hørt styrkes.

For å sikre at barns beste blir ivaretatt når foreldre søker økonomisk sosialhjelp, må ansatte ved sosialkontorene ha barnefaglig kompetanse og arbeidsmetoder for å snakke med barn og unge. Det er også nødvendig med rutiner som sikrer at barns behov er vurdert og ivaretatt. Redd Barna er bekymret for at pandemien og nedstengingen har forverret den økonomiske situasjonen for mange barnefamilier, noe som tydeliggjør viktigheten av et økt barneperspektiv hos Nav.

Barneloven forplikter alle Nav-kontor å sikre barns behov og dette inkluderer også barns rett til å delta på fritidsarenaen. Ansatte ved Nav må ha kunnskap om denne forpliktelsen slik alle barn får dekket kontingenter og nødvendig utstyr.

Støtte til barn med synsutfordringer

Redd Barna er kritisk til innføringen av faste satser for stønad til barnebriller. Barn har svært ulike behov og en fast sats vil gå utover barn med store synsutfordringer i familier med svak økonomi. Både Norges Blindeforbund og Optikerforbundet viser til at «de nye satsene ikke dekker inn kostnadene til gode og funksjonelle briller for alle som har et behandlingsbehov».³ Tall fra SSB viser at over 115 000 barn vokser opp i lavinntektsfamilier³, og Redd Barna er bekymret for at familiens økonomi vil avgjøre om barn får funksjonelle briller ikke. Støttebeløpet til briller til synshemmede barn må knyttes til barns behov og ikke til et fast stønadsbeløp. Vi ber derfor Stortinget om å reversere kuttet og gå tilbake til ordningen slik den fungerte i 2019.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

- Øremerke 10 millioner kroner til særlige opplæringstiltak for ansatte i Nav, for å sikre økt barnefaglig kompetanse og barnevennlige arbeidsmetoder (ASD, kap. 621, post 21)

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Gi ansatte i Nav økt kunnskap om Fritidserklæringen og sine forpliktelser til å dekke barns aktiviteter på fritiden, inkludert utgifter til nødvendig utstyr, cuper og reiser knyttet til aktiviteten (ASD, kap. 621, post 21)
- Lovfeste at barnetrygden ikke skal medberegnes ved utmåling av stønader til familier. Endringene må inn i sosialtjenesteloven §18. (BFD, kap. 845, post 70)

Redd Barna ber også ny regjering utrede kostnadene ved at staten dekker utgiftene for briller til barn opp til 18 år, slik at dårlig syn ikke begrenser barns mulighet til å delta i lek og læring.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

- Fjerne forslaget om fast stønadsbeløp til barn med synsnedsettelse, og øke støtten til briller til barn med 122 millioner, tilsvarende 2019 nivå (ASD, kap. 266 I, post 75)

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Utrede kostnadene ved å tilby gratis synsundersøkelse hos optiker for alle barn opp til 18 år. (ASD, kap. 266 I, post 75)

FAMILIE- OG KULTURKOMITEEN

Prisjustere og ytterligere styrke barnetrygden

Barnetrygden er den enkeltstønaden som har størst betydning for å redusere forekomsten av lavinntekt blant barnefamilier⁴, men betydningen av barnetrygden for familiers økonomi har blitt betydelig redusert over tid. Økningen i barnetrygden i 2020 og 2021 er en viktig start, men økningen gjaldt kun for barn under 6 år. Barnetrygden må prisjusteres til 2021-nivå for alle barn opp til 18 år da kostnader for barn over 6 år utgjør en stor del av familieøkonomien.

En økning av barnetrygden for alle barn, vil bidra til å løfte mange tusen barn over fattigdomsgrensen. At barnetrygden er en universell ordning gir legitimitet og oppslutning, minsker byråkratiet og motvirker ikke insentiver for å arbeide. FNs barnekomite anbefaler i sine merknader til Norge i 2018 at barnetrygden økes.

To av tre kommuner trekker fra barnetrygden når det skal regne ut hvor mye en barnefamilie skal få i støtte.⁵ Det lovfestes at kommuner ikke kan avkorte sosialtrygden opp mot barnetrygden, slik at ikke de familiene som trenger det mest får minst. Endringen må inn i sosialtjenesteloven §18, slik at ordlyden i paragraf §18, tredje ledd blir "Ved vurdering av søknad om stønad til familier skal det ikke tas hensyn til barns inntekt av arbeid i fritid og skoleferier og barnetrygd." Barnetrygden er en universell ordning som alle barn har rett på, og skal derfor ikke være med å redusere de foresattes sosialstønad.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

- Prisjustere satsene på barnetrygden til 2022-nivå over en tre-års periode for alle barn 0-18 år. Budsjettet må økes med 1,17 milliarder kr. i 2022. Gjeninnføre Finnmarkstillegget med en kostnad på 77 millioner årlig. (BFD, kap. 845, post 70)
- Kompensere kommuner for økte kostnader ved lovfesting av at kommuner ikke kan avkorte sosialhjelpen opp mot barnetrygden, med en beregnet merkostnad på 430 millioner. (BFD, kap 845, post 70)

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Lovfeste at barnetrygden ikke skal medberegnes ved utmåling av stønader til familier. Endringene må inn i sosialtjenesteloven §18. (BFD, kap. 845, post 70)

Kompetanseløft om vold, seksualitet og seksuelle overgrep hos ansatte i skoler og barnehager

Voksne i skoler og barnehager møter barn hver dag, og har en unik mulighet og et ansvar for å forebygge og oppdage vold og overgrep mot barn. Dette er spesielt viktig etter Covid-pandemien, hvor tall på anmeldte vold og overgrep mot barn har økt flere steder i landet.⁶

Kun 1 av 5 barn som har opplevd vold eller overgrep har vært i kontakt med det profesjonelle hjelpeapparatet om sine opplevelser. For at vold og overgrep mot barn skal bli avdekket og stoppet er det nødvendig at de møtes av voksne som vet hvordan de kan snakke med barn om temaet, og hva de skal gjøre om de er bekymret. Selv om det er utviklet flere digitale verktøy om temaet, viser Redd Barnas undersøkelse at mange lærere ikke føler de har god nok opplæring og veiledning til å ta dem i bruk.⁷ Også barnehageansatte mangler verktøy og veiledning.⁸

Seksuelle krenkelser og overgrep skjer ofte mellom jevnaldrende.⁹ Mange krenkelser mellom barn og unge skjer digitalt.¹⁰ Dette må forebygges igjennom god seksualitetsundervisning, kunnskap om hva samtykke er og hva som er lov og ikke lov.

Det er behov for et ambisiøst, nasjonalt kompetanseløft om vold, overgrep og seksualitet for ansatte i alle landets skoler og barnehager. Dette er nødvendig både for å forebygge og stoppe vold og overgrep mot barn og krenkelser mellom jevnaldrende, og for å gi tidlig hjelp til dem som er utsatt.

Økt kunnskap om retten til å bli hørt for barn og unge med funksjonsnedsettelse

En ny NOVA-rapport om ivaretagelse av rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse i Norge,¹¹ viser at barn med funksjonsnedsettelse sjelden får påvirke direkte i møte med de som tar beslutninger som påvirker livene deres, og at de ansatte ofte ikke har kompetanse til å kunne involvere barnet i utformingen av tilbudet. Dette har blitt ytterligere aktualisert under koronapandemien.

I sine seneste merknader¹² anbefaler FNs barnekomité at Norge øker innsatsen for å realisere retten til å bli hørt i praksis, særlig for sårbare grupper barn som yngre barn, barn med funksjonsnedsettelse og barn som har flyttet til Norge. For å styrke medvirkning og innflytelse fra disse gruppene barn i de sakene som angår dem, trenger vi mer kunnskap både om hvordan de opplever sin medvirkning i dag og hvordan de kan få styrket sin rett til å bli hørt på en god og meningsfull måte.

Medvirkning fra barn og unge i Norges rapportering til FNs barnekomité

Barns rett til å bli hørt i saker som angår dem, gjelder på alle nivåer i samfunnet. Barn og unge representerer viktige stemmer, også nasjonalt. I barn og unges egen skyggerapport til FNs barnekomité i 2017, "Kidza har rett!",¹³ understrekes det hvor viktig det er å snakke med barn og unge selv for å kunne gi FNs barnekomité innsikt i hvordan barn i Norge har det. Norge står nå foran sin 7. rapportering til barnekomiteen, Norges statusrapport skal leveres i februar 2023, og det vil gjennom hele 2022 være viktig å legge til rette for god og meningsfull medvirkning fra barn og unge i arbeidet med rapporteringen.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

Bevilge 50 millioner kr til et kompetanseløft seksualitet, seksuelle overgrep og vold mot barn hos ansatte i skoler og barnehager (Barne- og familiedepartementet, Kap. 840, post 21)

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

Bevilge 3 millioner kroner til en nasjonal utredning om medvirkning og innflytelse for barn og unge med funksjonsnedsettelse (BFD, kap. 858, post 21)

Redd Barna anbefaler:

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

Sikre medvirkningsprosesser med barn og unge i forbindelse med statens rapportering til FNs barnekomité (BFD, kap. 846, post. 21)

Forbedre klagemulighetene for barn og unge

Å kunne klage ved brudd på egne rettigheter, er en helt sentral del av barns rett til å bli hørt. En viktig side av statens forpliktelser i oppfølgingen av barnekonvensjonen er å sørge for at barn har en mulighet til å håndheve rettighetene sine dersom de opplever at disse rettighetene blir krenket. Det er i dag en rekke utfordringer knyttet til de ulike klageordningene vi har for barn og unge i Norge, enten det gjelder i barnevernet, i skolemiljø saker, eller annet. Utfordringene handler blant annet om i hvor stor grad klageordningene er tilgjengelige for barna selv, hvordan barna blir fulgt opp og ivaretatt, og hvorvidt de får oppfylt sin rett til å bli hørt på en god måte. For å kunne forbedre barn og unges klagemuligheter, må det foretas en helhetlig gjennomgang av de eksisterende nasjonale klageordningene for barn.

Redd Barna anbefaler:

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

Iverksette en gjennomgang av nasjonale klageordninger for barn og unge (BFD, kap. 858, Post. 21)

Bedre barnerettighetsvurderinger og barns medvirkning i nasjonale utredninger, enkelt vedtak og lovarbeid

Utvalget som sto bak NOU 2019:23 Ny opplæringslov¹⁴ anbefalte at myndighetene igangsetter et større og mer helhetlig arbeid for å styrke barn og unges medvirkning og innflytelse i nasjonale utredninger og lovarbeid. Redd Barna mener at det bør utvikles en særskilt veileder til utredningsinstruksen som omhandler konsekvenser for barn og barns rettigheter. Slike tilleggsveiledere finnes blant annet når det gjelder konsekvenser for likestilling, næringsøkonomiske konsekvenser, personvernkonsekvenser og miljøutredninger. Barneombudet har også tatt til orde for en slik veileder. Hvordan gjennomføre gode og meningsfulle medvirkningsprosesser med berørte barn og unge må være en sentral del av veilederen.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring:

Sette av 1 millioner kroner til å utvikle en veileder til utredningsinstruksen som sikrer gode barnerettighetsvurderinger og barns medvirkning i nasjonale utredninger, enkelt vedtak og lovarbeid som berører barn og unge (BFD, kapittel 858 post 21)

Frie midler til barne- og ungdomsfrivilligheten

De frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene er en bærebjelke i demokratiet og utgjør viktige arenaer der barn kan delta på egne premisser, få tilhørighet til et fellesskap, utvikle seg og oppleve mestring. Koronakrisa har rammet barne- og ungdomsorganisasjonene og deres virksomhet hardt, og den nasjonale grunnfinansieringen må økes for å kunne gi barne- og ungdomsorganisasjonene den tryggheten, forutsigbarheten og handlingsrommet de trenger for å finne nye måter å nå ut blant barn og unge, rekruttere, tilrettelegge for meningsfulle aktiviteter og videreutvikle seg som aktører som fremmer barn og unges stemmer i samfunnet. Redd Barna støtter derfor LNU's krav om å øke den nasjonale grunnstøtten med 15 millioner kroner.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring:

Øke den nasjonale grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjonene med 15 millioner kroner (BFD, kap. 846, post 70)

Lovfeste barns rett til en fritidsklubb/møteplass i sitt nærmiljø

Fritidsklubber og andre åpne møteplasser for barn og unge er et kommunalt ansvar, men det er ikke en lovpålagt oppgave, hvilket krever at kommunen selv bruker sine frie inntekter til å finansiere ungdomsarbeidet. Det eksisterer ikke noe offentlig lovverk som regulerer tilbudet eller drift av klubber, og kvalitet og oppslutning er avhengig av kommunens økonomi og prioriteringer, egnet personale og ungdoms egen interesse. I kampen mot stadig mer ressurskrevende og lovpålagte tjenester er fritidsklubbene avhengig av en positiv vekst i kommunens frie inntekter. Koronapandemien har vist at ungdomsarbeidet er sårbart og med presset kommuneøkonomi er vi bekymret for at det offentliges egen oppfølging av barnekonvensjonen blir en tilfeldighet snarere enn en rettighet. Ungdom forteller at mangel på møteplasser er en stor barriere for muligheten til å ha en aktiv fritid og få oppfylt sin rett til lek og fritid¹⁵.

Barn og ungdoms rett til en fritidsklubb må innarbeides i Kulturloven, og at det må gjeninnføres en incentivordning for kommunene, som oppfordrer til å etablere åpne møteplasser for ungdom. Dette vil bidra til å utjevne den kommunale skjevheten som er i tilbudet i dag, og som potensielt kan forsterkes av kommunereformen og koronapandemien. Det må også utvikles en veileder for å sikre kvaliteten i ungdomsarbeidet, basert på Ungdom og Fritid og Fagforbundets kvalitetskriterier for fritidsklubber og ungdomshus. Barn og ungdom har krav på kvalitet i fritidstilbudet sitt, og en offentlig veileder vil kunne bidra til å utjevne de kommunale ulikhetene i kvaliteten som man ser i dag

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

- Sett av 30 millioner til en støtteordning for kommuner som etablerer åpne møteplasser / fritidsklubber. Dette bør gjøres i samarbeid med Barne- og familiedepartementet/ Bufdir. (KUD, kap. 325, post 83)
- Sett av 1 millioner til å utvikle en veileder for kvalitet i ungdomsarbeidet, basert på Ungdom og Fritid og Fagforbundets kvalitetskriterier for fritidsklubber og ungdomshus. (KUD, kap. 325, post 83)

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Lovfestes at alle kommuner må sørge for at barn og unge har tilgang til en fritidsklubb / møteplass i sitt nærmiljø. En lovfesting må innarbeides i Kulturloven, og den må definere retten til et fritidstilbud, si noe om kvalitet-, kompetanse- og ressursbehovet, og fastslå ungdoms rett til deltakelse og medvirkning. Møteplassene må være tilpasset alle barn sin funksjonsevne (KUD, kap. 325, post 83)

Inkludering av alle barn på fritidsarenaen

Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge: I dag er de aller fleste barn med på fritidsaktiviteter, men det er noen barn som systematisk ikke deltar. Redd Barna jobber gjennom det landsdekkende tiltaket «Rett til lek og fritid» for å inkludere barn som faller utenfor. Vi jobber helhetlig og langsiktig med et tydelig barnerettighetsfokus, og barn og unge selv får medvirke og bidra til å utvikle treffsikre og inkluderende aktiviteter. Covid-19 pandemien har ført til store konsekvenser for barn og

unges mulighet til å delta på fritidsaktiviteter. Det har derfor vært viktig med økt innsats, noe Redd Barna har gjort. Vi ser behov for å opprettholde dette nivået også i tiden fremover. Det er svært viktig for oss å unngå at vi fra 2022 må trappe ned innsatsen vår for spesielt sårbare barn i lavinntektsgruppen, i en tid der familiefattigdommen er økende.

Arbeidet finansieres gjennom årlige søknader til tilskuddsordningen. Aktiviteter og innsats må årlig justeres, avhengig av hvilken sum som innvilges eller ikke. For å sikre kvaliteten på arbeidet og forutsigbarhet for barna og deres familier, har vi behov for større finansiell sikkerhet og vi ber om at Redd Barna nevnes spesifikt i en merknad, på lik linje som andre tilsvarende organisasjoner, på statsbudsjettet for 2022.

Fritidskortet: Redd Barna mener det er positivt at Regjeringen budsjetterer med å starte en nasjonal utrulling av Fritidskortet i 2022, da Fritidskortet bidrar til å realisere målet i Fritidserklæringen. Men for at Fritidskortet skal ha verdi for barn der kostnadene er høyere enn beløpet som dekkes gjennom Fritidskortet eller de møter andre barrierer som hindrer deltakelse, må det etableres plussordninger som sikrer at alle barrierer som hindrer barn i å delta blir ivaretatt.

Integrering: Mange barn med flyktningbakgrunn har opplevd flere år på flukt, mistet familiemedlemmer og opplevd vonde brudd. Det å kunne delta på fritidsarenaen hvor barn kan være barn er ekstra viktig for denne gruppa. For barn og familier som nylig har kommet til Norge, kan det være vanskelig å vite hva som finnes av aktiviteter og hva aktivitetene går ut på, og hvordan de skal komme seg dit. I tillegg bidrar språklige barrierer og trang økonomi til å hindre barnas deltakelse. I noen kommuner må barn vente flere måneder etter bosetting før de får mulighet til å begynne på fritidsaktiviteter. Dette er lenge i et barns liv og kan bidra til utenforskap og forsinket sosial integrering.

Fritid for alle: Barn med nedsatt funksjonsevne deltar mindre på fritidsaktiviteter og er mindre sammen med jevnaldrende og venner enn andre barn. Fordommer, lave forventninger og manglende kunnskap fra voksne er de usynlige barrierene som stenger barn med funksjonsnedsettelse ute¹⁶. I

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

- Sette av 2 million til arbeidet med å sikre inkludering av barn med nedsatt funksjonsevne på fritiden. Midlene skal gå til å utvikle en plan for økt kunnskap og lokalkompetanseutvikling for ansatte og frivillige, samt Ungdomspanel. (BFD, kap. post.)
- Sette av 1 million til å sikre at barn og unge som bosettes i kommuner og deres foreldre raskt får tilpasset informasjon om og blir inkludert i fritidsaktiviteter.

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Redd Barna må nevnes spesifikt på listen over faste mottaker som får støtte fra «Nasjonal tilskuddsordning for å inkludere barn og unge», på lik linje med tilsvarende organisasjoner. For å sikre kontinuitet og forutsigbarhet i arbeidet anbefaler vi at departementet øremerker 15 millioner til Redd Barna. (BFD, kap. 846, post 61)
- Fritidskortet må også inkludere løsninger for barrierer for å delta på fritiden, som språk, mangel på transport og informasjon, universell utforming og åpne møteplasser, samt kostnader utover det som dekkes gjennom den faste summen i Fritidskortet. (BFD, kap. 846, post 61)
- For å sikre inkludering av nylig bosatte barn og unge må informasjon om fritidsaktiviteter gjøres tilgjengelig på ulike språk, samtidig som det settes av ressurser i kommunene til å støtte nylig bosatte foreldre og barn slik at de får vite om, får meldt seg på og kommer seg til og fra fritidsaktivitetene, foreldremøter og dugnader. (BFD, kap.846, post 61)

tillegg møter de på en rekke fysiske barrierer¹⁷. Summen av dette blir til skam, bekymring, ensomhet og utenforskap for barna som opplever dette.

Det må utvikles en langsiktig nasjonal plan for hvordan sikre kunnskap og lokal kompetanseutvikling om barn med nedsatt funksjonsevne og inkludering på fritiden. En slik plan bør både inkludere utvikling av nettressurser og veileder til støtte for lokalt opplæringsarbeid, og tilskuddsordning til kurs og videreutdanning for både ansatte og frivilligheten. Myndighetene må også sette ned et ungdomspanel som skal utrede hvordan sikre en fritid for alle uten fordommer. Barn og unges egne behov og ressurser må kartlegges og det må igangsettes lokale medvirkningsprosesser.

Støtte til barn som bryter ut av trossamfunn

Det er behov for økt kunnskap i hjelpeapparat, både i møte med barn som blir utsatt for psykisk vold i trossamfunn, men også for unge voksne og voksne som opplever vanskelige bruddprosesser med trossamfunn. Å satse på hjelpeapparatet er også i tråd med Barnekonvensjonen artikkel 19. andre ledd, hvor det anbefales at staten iverksetter beskyttelsestiltak i form av sosiale programmer som gir nødvendig støtte, oppfølging og behandling av barn utsatt for vold. Hjelpeskilden er en frivillig organisasjon som i mange år har jobbet for å øke kompetansen i hjelpeapparatet om religiøse bruddprosesser og oppvekst i lukkede religiøse miljøer. Organisasjonen bistår religiøse utbrytere gjennom likepersonsarbeid, og bistår hjelpeapparatet som møter barn i denne gruppen med rådgivning og opplæring. Vi anbefaler derfor at departementet sikrer grunnstøtte til Hjelpeskilden og dermed bidra til oppfyllelsen av Barnekonvensjonen artikkel 19. andre ledd.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring:

Sette av 2 millioner driftstøtte til organisasjonene Hjelpeskilden slik at barn og unge som bryter ut av trossamfunn får støtte og bistand de har behov for. (BFD, kap. 881 og post 78)

HELSE- OG OMSORGSKOMITEEN

Styrke skolehelsetjenesten og utdanne flere helsesykepleiere

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er en unik og viktig helsefremmende og forebyggende tjeneste som møter barn, ungdom og familier. Tjenesten skal forebygge og avdekke vold og seksuelle overgrep mot barn, gi opplæring om seksuell helse og være et lavterskeltilbud som gir hjelp, veiledning og støtte. Barn og ungdom selv etterlyser en mer tilgjengelig skolehelsetjeneste.¹⁸

I flere år har det vært en satsing på tjenesten igjennom økt rammetilskudd til kommunene. Dette videreføres også i år, med en økning på 23,2 millioner til 952,2 millioner i rammetilskudd. Men, det er usikkert hvor mye av dette som har blitt benyttet til formålet. Det er derfor nødvendig med en oppdatert og forpliktende bemanningsnorm, for å sikre at tjenesten er godt nok bemannet i hele landet. Det er bra at det settes av 15 millioner til et nasjonalt kompetansemiljø for helsestasjons- og skolehelsetjenesten, men disse midlene kan ikke flyttes bort fra de øremerkede midlene for å styrke tjenesten i kommunene.

Redd Barna er svært bekymret for at det ikke utdannes nok helsesykepleiere til å dekke fremtidens behov. En Sintef-rapport fra 2020 anslår at det i dag mangler 2000 helsesykepleiere, at utdanningskapasiteten er for lav og at helsesykepleierutdanningen ikke er en prioritert satsing ved studiestedene¹⁹. Helse- og omsorgsdepartementets budsjett for 2022 beskriver i kapittel 8 en plan for å sikre bl.a. flere sykepleiere og spesialsykepleiere. Her mangler det tiltak for å sikre at det utdannes nok helsesykepleiere. Det er helt nødvendig å satse på å utdanne flere nå, og det trengs tydelige politiske føringer og øremerkede bevilgninger for at det skal skje i praksis.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

- Bevilge 20 millioner til å opprette flere studieplasser for utdanning av flere helsesykepleiere (KD, kap. 260, post 50)
- 15 millioner til et nasjonalt kompetansemiljø for helsestasjons- og skolehelsetjenesten må ikke svekke tilskuddsordningen til tjenesten. Den øremerkede bevilgningen til å styrke tjenesten bør økes med 15 millioner. (HD, kap. 762, post 60)

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Ny bemanningsnorm for helsestasjons- og skolehelsetjenesten ferdigstilles, (HOD, Kap. 762, post 60)
- Statistikk for bemanning i tjenesten opp mot ny bemanningsnorm gjøres offentlig tilgjengelig (HOD, kap. 762, post 60)
- Behovet for ytterligere endringer i den øremerkede tilskuddsordningen for å styrke tjenesten utredes (HOD, kap. 762, post 60)
- Behovet for lovfesting av kandidatmåltall for helsesykepleierutdanningen utredes

JUSTISKOMITEEN

Sikre stabil drift av statens barnehus

Barn som har vært utsatt for eller vitne til vold og/eller overgrep avhøres på Statens Barnehus. Barnehusene sikrer god ivaretagelse av barnet, samt rettssikkerheten for begge parter i saken. I tillegg har Barnehuset en viktig rolle når det gjelder konsultasjoner, rådgivning og oppfølging i vold- og overgrepssaker.

Det er bra at det er satt av 5 millioner til å opprette Barnehus for samiske barn. Redd Barna er imidlertid bekymret for at ressursituasjonen hos barnehusene er uforutsigbar, da det i praksis er opp til det enkelte politidistrikt hvordan bevilgningen disponeres. Det er nødvendig å øremerke finansieringen av barnehusene for å sikre stabil drift.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

Bevilgningen til Statens Barnehus må øremerkes (JD, Kap 440, Post 01)

Ny strategi for å bekjempe nettrelaterte overgrep mot barn

Strategien, *Forebygging og bekjempelse av internettrelaterte overgrep mot barn - Nasjonal strategi for samordnet innsats (2021–2025)*, fastslår at det har vært en markant økning i antall internettrelaterte overgrep mot barn de senere årene, og det er behov for å styrke det forebyggende og tverrsektorielle arbeidet for å bekjempe overgrepene. Strategien vektlegger informasjon til barn og unge, foreldre, og voksne, og peker på at ett innsatsområde er å videreutvikle lokal kriminalitetsforebygging mot internettrelaterte overgrep (punkt 9.). Ved å styrke den tverrsektorielle innsatsen i kommunene, kan politiet dele sin kunnskap om nettrelaterte overgrep, slik at skolen og det lokale hjelpeapparatet kan gi barn og foreldre relevant informasjon og kunnskap, og voksne som møter barn i sitt arbeid blir bedre i stand til å lære barn og unge å håndtere nettrisikoen som kan lede til vold og seksuelle overgrep.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

- Øremerke 20 millioner, til et tilskudd for å styrke det lokale tverrsektorielle og koordinerende arbeidet for å forebygge nettrelaterte overgrep mot barn. Tilskudd bør særlig innrettes mot det kommunale tverrsektorielle arbeidet (via SLT-modellen) for å forebygge kriminalitet mot barn, og støtte tverrfaglig arbeid i samarbeid med barn og ungdom selv (Justis- og beredskapsdepartementet kap. 440., Post 01 og 70)
- Øremerke 24 millioner for å styrke politidistriktenes arbeid med vold og seksuelle overgrep, slik at de får styrket kapasitet og kompetanse til å forebygge seksuelle overgrep, inkludert nettrelaterte overgrep mot barn, også på tvers av landegrensene. (Justis- og beredskapsdepartementet kap. 440., Post 01 og 70)

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Lage en konkret tiltaksplan for å bedre samordne tverrfaglig innsats for å forebygge nettrelaterte overgrep mot barn. Dette er nødvendig for å forplikte sektorene til å styrke sitt arbeid med å forebygge overgrep, og til bedre å koordinere innsatsen.

Styrke innsatsen for en tryggere digital hverdag for barn og unge

Strategien, *Rett på nett. Nasjonal strategi for trygg digital oppvekst (BFD)*, fastslår at det er behov for å gi barn og unge informasjon, digital kompetanse og beskytte barn mot internettrelaterte overgrep, skadelig innhold og skadelig bruk. Etter Redd Barnas oppfatning er det særlig viktig å tilrettelegge for at barn under 13 år får et informasjonstilbud tilsvarende ung.no, der barn kan få alderstilpasset informasjon og en svartjeneste der de kan få svar på spørsmål de lurer på. Det er også viktig å videreutvikle foreldrehverdag.no, slik at det blir en portal foreldre kan bruke til å få svar på spørsmål knyttet til barns digitale hverdag.

Som det framgår av Strategien, *Rett på nett*, er det behov for økt forskningsbasert kunnskap om barns rettigheter i en digital hverdag. Det er behov for ny kunnskap om hvordan digitalisering påvirker barns ulike rettigheter, og det har behov for kunnskapsbaserte policyråd til alle sektorer, profesjoner som arbeider direkte med barn og ungdom, og til barn og foreldre selv. Det er for eksempel behov for råd om hvordan man skal sikre at eksisterende satsinger for å øke kompetanse om vold og seksuelle overgrep, kan oppdateres og endres, slik at unges nettrisikoen blir innarbeidet som en del av de kompetansekravene man stiller til profesjonsutøvere om vold og overgrep. Redd Barna mener derfor at det bør opprettes et forskningssenter som er tverrfaglig og uavhengig. Det kan lages etter modeller som for eksempel, Nasjonalt senter for læringsmiljø og adferdsforskning eller Senter for ekstremismeforskning.

Styrke rettsvernet for barn og unge med nedsatt funksjonsevne

Barn og unge med nedsatt funksjonsevne utsettes for diskriminering og utestengelse, og det er viktig å stryke lovverket slik at alle barn får oppfylt sine rettigheter. Norge sluttet seg til FNs konvensjon for mennesker med funksjonsnedsettelse (CRPD) i 2013, men konvensjonen er ikke tatt inn i norske lov (menneskerettighetsloven) på lik linje med andre konvensjoner, noe som gir et svekket rettsvern for barn og unge med nedsatt funksjonsevne. Redd Barna ber Justisdepartementet igangsette arbeidet med å innlemme CRPD i menneskerettighetsloven. En inkorporering vil ikke endre forpliktelsene for Norge, men vil sikre at norske domstoler kan dømme i henhold til våre forpliktelser. Det vil også sende et viktig signal om at alle menneskerettigheter er likestilte og like viktig

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

- Øremerke 10 millioner til et senter for forskning om digitalisering, barns rettigheter og samfunn, som er tverrfaglig og uavhengig, som både kan bidra til grunnforskning og til å lage policyråd til ulike sektorer, til profesjonsutøvere som møter barn og ungdom i sitt arbeid, og til barn og foreldre. (Kap 854, Post 50)
- 5 millioner til utvikling av en egen digital plattform for barn under 13 år, tilsvarende ung.no (Kap 854, Post 71)

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- videreutvikle foreldrehverdag.no slik at foreldre kan bli dirigert til god informasjon om barns nettbbruk som tar utgangspunkt i de spørsmålene foreldrene har (BFD)

Redd Barna anbefaler:

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Igangsette arbeidet med å innlemme CRPD i menneskerettighetsloven.

KOMMUNAL- OG FORVALTNINGSKOMITEEN

Kvoteflyktninger og relokalisering

Redd Barna mener at Norge bør øke antallet overføringsflyktninger. Antallet asylsøkere som kommer til Norge er historisk lavt. Samtidig er rekordhøye 82 millioner mennesker drevet på flukt i verden. I tillegg bør Norge relokalisere flere asylsøkere fra Hellas. Selv om leirene på de greske øyene ikke er like overfylte som de har vært, er situasjonen for barn på flukt på de greske øyene fremdeles uakseptabel. Barns grunnleggende rett til å være trygge, få utdanning og helsehjelp brytes daglig. I forslaget til statsbudsjett for 2022 inngår annen byrdefordeling som relokalisering i plassene på kvoten. Det bør de ikke ettersom det dreier seg om ulike ordninger med forskjellig formål.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring:

Øke antallet overføringsflyktninger til 5000 for 2022, og i tillegg relokalisere minst 750 asylsøkere fra Hellas. (JD, Kap 490 m.fl).

Styrke rettssikkerheten til barn som søker asyl i Norge

Dessverre har det vært et gjentakende problem at barns behov og rettigheter ikke har blitt godt nok ivaretatt i en rekke utlendingssaker de siste årene. I de avsluttende merknadene²⁰ til Norges femte og sjette rapport fra FNs Barnekomite i 2018, blir asyl- og flyktningbarn trukket frem som en gruppe

barn komiteen er mest bekymret for, og et område hvor komiteen mener det må treffes hastetiltak. I 2017 og 2018 fikk UDI, PU og UNE tildelt øremerkede midler til styrket barnefaglig kompetanse i hele asylkjeden. Dette har etter vårt syn bidratt til en svært viktig styrking av den barnefaglige kompetansen i utlendingsforvaltningen, men mye gjenstår. Redd Barna anbefaler derfor at det som en fast ordning avsettes øremerkede midler til å styrke den barnefaglige kompetansen i utlendingsforvaltningen. I tillegg foreslår vi at det vurderes å gi RVTS ansvar i sitt mandat for opplæring av utlendingsforvaltningen i barnefaglig kompetanse, på lik linje som for barnevernsektoren. Det kan sikre kontinuitet og stabilitet i fagutviklingen.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring:

- Øremerke midler til å videreføre styrkingen av den barnefaglige kompetansen i utlendingsforvaltningen (JD, kap 490, post 23)

Merknader

- Gi RVTS ansvar i sitt mandat for å sikre opplæring i barnefaglig kompetanse til utlendingsforvaltningen på lik linje med barnevernsektoren.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring:

Aktivitetsmidlene for barn i mottak må økes (JD, Kap. 490, post 71)

Midler til aktiviteter for barn som bor på mottak

Redd Barna mener at potten med aktivitetsmidler må økes, slik at det tas høyde for at det kan komme flere asylsøkere til Norge i 2022. Evakueringen fra Afghanistan har også utfordret systemet med opprettelser av akuttinnkvarteringer, og vist behovet for at organisasjonene kan snu seg raskt for å komme i gang med aktiviteter for barn. Da må også potten med aktivitetsmidler, som har blitt betraktelig redusert de senere årene, ta høyde for at ankomstene kan komme til å øke i 2022.

Omsorg og ettervern til enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger

Redd Barna ber regjeringen stanse den usaklige forskjellsbehandlingen av enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Enslige mindreårige mellom 15 og 18 år ivaretas ikke av barnevernet, slik yngre enslige mindreårige og andre barn under offentlig omsorg blir. Derfor er det langt lavere krav til forsvarlighet og kvalitet på omsorgen, enn det som gis til andre barn. Typen og graden av omsorg som gis disse barna er vilkårlig, flyktig, og sterkt personavhengig. Flere FN organer, inkludert FNs Barnekomité, Menneskerettighetskomité og Torturkomité ber Norge gi et bedre omsorgstilbud til barna.³

Etter 2017 er det ikke lenger et krav at kommuner gjør et barnevernsvedtak for bosetting av enslige mindreårige. I kommuneundersøkelsen ISF gjennomførte i 2020 vises det til at «en tredjedel av kommunene endret hvilken instans som har ansvar for bosettingen av denne gruppen i løpet av de siste fem årene. Tendensen er at ansvaret har gått fra barnevern til flyktningtjenesten eller for eksempel er lagt under læringssenteret, tiltakstjenesten, enhet for oppvekst, helse og levekår, boveiledertjenesten eller lignende». Dette er også en konsekvens av endringen i finansieringsordningen og en nedgang i antall bosettinger som gir et uheldig utfall: «Vi må legge ned boliger som barn oppfatter som hjemmene sine, og flytte dem til andre bofellesskap. I tillegg må vi nedbemanne. Medarbeidere som er den trygge voksne, slutter fordi de er nødt i nedbemanningsprosessen.»¹⁷. Konsekvensene går altså ut over barnas behov for omsorg og kontinuitet i relasjoner og tilhørighet. Det er viktig å sikre at kommuner som bosetter enslige mindreårige kan tilby og opprettholde et omsorgstilbud med tilstrekkelig bemanning og kompetanse.

Redd Barna anbefaler:

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- At omsorgsansvaret for alle enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger reguleres i barnevernsloven.
- Finansieringsordningen der kommuner mottar et særskilt integreringstilskudd for enslige mindreårige flyktninger må innordnes slik at det sikrer at det blir opprettholdt bo- og omsorgstiltak med tilstrekkelig barnefaglig kompetanse og omsorg ut fra en individuell barnefaglig vurdering. I tillegg bør det utarbeides et regelverk for botiltak for enslige mindreårige som sikrer god omsorg, god arbeidsmetodikk og regler knyttet til overgang til voksenlivet i tråd med anbefalingene i rapporten «Fra bosetting til voksenliv» utarbeidet av Institutt for samfunnsforskning¹⁶. (Kap. 291 post. 61)

Tilsyn med omsorgen til enslige mindreårige som bor i asylmottak

Redd Barna støtter at det nå opprettes et uavhengig tilsyn hvor Statsforvalteren skal være tilsynsmyndighet.

Selv om det er bra at det nå foreslås å innføres tilsyn på mottak for enslige mindreårige, mener Redd Barna at det også bør opprettes et tilsvarende tilsyn på mottak hvor det bor barnefamilier. Barn på flukt er generelt i en sårbar situasjon. Det er viktig at Norge påser at alle barn som bor på mottak, får den hjelpen de har krav på etter barnekonvensjonen og barnevernloven.

Redd Barna mener videre det ikke er tilstrekkelig at det utelukkende innføres risikobaserte tilsyn. Enslige mindreårige som bor på mottak, er en særlig sårbar gruppe. Det er ikke gitt at kritikkverdige forhold vil bli lagt frem for statsforvalteren. Vi mener derfor at det i forskriften bør stilles krav om at det som et minimum skal gjennomføres ett tilsyn i halvåret i tillegg til de risikobaserte tilsynene. I tillegg mener vi at det bør innføres en plikt om at det skal gjøres uanmeldte tilsyn og at dette ikke bare er en "kan" bestemmelse.

Redd Barna anbefaler:

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Redd barna mener det bør opprettes et tilsvarende tilsyn på mottak hvor det bor barnefamilier
- Redd Barna mener det bør stilles krav om det skal gjennomføres ett tilsyn i halvåret i tillegg til risikobasert tilsyn

Barn med begrenset opphold

Flere hundre barn i Norge har oppholdstillatelse som er begrenset fordi de ikke har fremlagt godkjent dokumentasjon på egen identitet. Tillatelsen gis for ett år om gangen, med mulighet til å søke om fornyelse. Barna har fått opphold på humanitært grunnlag, og skal bli i Norge. Begrensede tillatelser hindrer samfunnsdeltakelse, og fører til usikkerhet, frykt og svekket psykisk helse. Enslige mindreårige blir bosatt etter førstegangs vedtak om begrenset opphold.⁴ Barnefamilier blir derimot ikke bosatt og starter ikke introduksjonsprogram før etter første fornyelse av oppholdstillatelsen. Mange barnefamilier må vente urimelig lenge på å komme ut av passivitet i mottak til aktivitet som bosatte i en kommune noe som påvirker barna og foreldrene negativt og hindrer god integrering.

Redd Barna anbefaler:

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Barna og familiene med begrenset opphold bør få rettshjelp, samt informasjon og veiledning om hvordan oppheve begrensningene
- Introduksjonsloven bør endres slik at alle barnefamilier med begrenset oppholdstillatelse

Familiegjenforening må bli enklere og billigere

Retten til familieliv er en grunnleggende menneskerettighet, som Norge er forpliktet til å følge. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har uttalt at det er «uoverstigelige hindringer og barrierer som en flyktning møter i en søknadsprosess om familiegjenforening i Norge».⁵ Ifølge en rapport fra NOAS⁶ har Norge den mest krevende søknadsprosessen for familiegjenforening i Skandinavia, inkludert et høyt søknadsgebyr, de strengeste frister for søknads- og dokumentlevering, samt de strengeste kravene for unntak fra inntektskrav. Fra og med 1. oktober 2021 stramme Norge ytterligere inn på inntektskravet og introduksjonsstønad skal ikke lenger regnes som inntekt når UDI vurderer om inntektskravet er oppfylt. Disse barrierene hindrer barn, foreldre og søsken å være sammen, noe som ofte fører til stort savn og

Redd Barna anbefaler:

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

Å styrke kravene til akuttmottak ved at det blant annet stilles krav til ansatte med

Redd Barna anbefaler:

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Norge bør fjerne søknadsgebyret for flyktninger, og fjerne tidsfrister for innlevering av søknad.
- Inntektskravet og introduksjonsstønad bør regnes som inntekt når UDI vurderer om inntektskravet er oppfylt.

fortvilelse. Det er også problematisk med tanke på familiemedlemmer til personer som har fått flyktningstatus befinner seg i sårbare, utsatte situasjoner, hvor de kan være i fare. Og mangel på trygge, tilgjengelige måter å sikre familiegjenforening kan føre til at flere må legge ut på farlig flukt, og utsettes for alvorlig, unødvendig risiko.

Barnefattigdom på mottak

Nivået på stønadene til beboere i mottak er svært lave. Den månedlige utbetalingen er så lav som halvparten av satsene for sosialhjelp.²¹ En studie av forskere ved Oslo Met fra 2018 avdekket at matusikkerhet i mottak er et alvorlig problem.²² I 2020 lanserte NOAS, Redd Barna og Norsk Folkehjelp rapporten «Med livet på vent. Erfaringer fra lengeværende barnefamilier med begrenset opphold». Alle som ble intervjuet ga uttrykk for at den økonomiske støtten som utbetales i mottak er i underkant av hva det er mulig å klare seg med, og forteller at store deler av pengene brukes på mat.²³

Forholdene for barnefamilier på akuttmottak

Redd Barna mener at kravene som stilles til akuttmottak ikke er tilfredsstillende. Akuttmottak har langt lavere krav enn ordinære mottak. Det er for eksempel ikke krav til ansatt(e) med barnefaglig kompetanse, barnebase, eller krav til at mottaket tilrettelegger for deltakelse i fritidsaktiviteter. Barnefamilier som er evakuert fra Afghanistan er nå innkvartert på akuttmottak. Vi er bekymret for at forholdene ikke er gode nok

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring:

Stønadene til barnefamilier på mottak må økes (JD, Kap 490, Post 70)

for å sikre barn og familier i en svært sårbar situasjon nødvendig lek, hvile og psykososial støtte. Etter en traumatisk hendelse, som evakueringen fra Afghanistan kan ha vært for mange av disse familiene, er det spesielt viktig å få bearbeidet hendelsen og ha trygge personer en kan snakke med. Det kan også være vanskelig for foreldrene å vite hvordan de skal støtte sine barn og prate med dem om det som har skjedd.

Bedre boforhold for barnefamilier på det nasjonale ankomstsenteret på Råde

Redd Barna er bekymret for situasjonen til barn på ankomstsenteret på Råde. Vi mener at dagens innkvartering i telt, ikke er en akseptabel løsning. Vi har forståelse for at det kan være nødvendig i en kort periode ved høye ankomster, men det er ikke en akseptabel standard under normale forhold. Redd Barna mener er bekymret for at boforholdene ikke er tilrettelagt for å sikre nødvendig trygghet, lek og hvile. Så vidt vi vet foreligger det per i dag ingen grundige vurderinger av hvilke konsekvenser innkvartering på Ankomstsenteret har for barn.

Redd Barna anbefaler:

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Innkvartering av barnefamilier i teltleirer bør unngås. Barn og familier bør innkvarteres i egne leiligheter eller rom. Dersom teltleir likevel opprettholdes må det gjøres store endringer og tilpasninger for å ivareta barns rett til beskyttelse, og for å sikre barna og familiene mulighet til ro og rett til privatliv.

Styrke barn og unges egne medvirkningsorgan

Koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge, som ble opprettet for å vurdere tjenestetilbudet under covid-19 pandemien, har i sine statusrapporter gjentatte ganger påpekt mangelfull medvirkning fra barn og unge i utforming og vurdering av tiltak. En undersøkelse gjennomført av Bufdir²⁴ og en kartlegging gjort av Redd Barna²⁵ viser begge at ungdomsrådene i Norge har møtt store utfordringer i sitt arbeid under koronapandemien, og at de ikke er blitt spurt om sine erfaringer eller innspill knyttet til håndteringen av pandemien. Det samme kommer fram i en rapport fra Barneombudets ekspertgruppe om koronapandemien.²⁶ I sin nyeste statusrapport²⁷ retter koordineringsgruppen nok en gang et særlig fokus mot at barn og unge må involveres for at tiltak skal være treffsikre, og de viser særlig til de etablerte medvirkningsorganene som elevråd, brukerråd og ungdomsråd. Barn og unges egne medvirkningsorgan er en viktig ressurs også nå når samfunnet gjenåpnes, men de trenger et særlig løft for å kunne utøve sin rolle på en god måte. Redd Barna ber Stortinget følge opp lovfestingen av ungdomsråd og understreke betydningen av barns rett til å bli hørt i lokaldemokratiet, gjennom å bevilge egne midler til å styrke kommunenes og fylkeskommunenes arbeid med dette.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring:

Øremerke 50 millioner kroner til å styrke ungdomsrådenes arbeid i kommunene og fylkeskommunene (KMD, kap. 571 og 572, post 21)

Kunnskap om barn som bor i kommunale boliger

Stadig flere barn vokser opp i en lavinntektsfamilie. Dårlig levekår begrenser barns mulighet til å lykkes på skolen, ha et sunt kosthold, få tilstrekkelig familiestøtte og et godt bomiljø. Bosituasjonen til barn som bor i kommunale boliger karakteriseres som oppsiktsvekkende dårlig²⁸. Redd Barna minner om barneperspektivet og mener det må settes av midler til å registrere antall barn, boforhold og botid for barn i kommunale boliger slik at en får et styrket kunnskapsgrunnlag for politikktutforming. Det bør også utvikles retningslinjer for boligstandard for barnefamilier. Barnets beste vurdering må foretas og dokumenteres ved tildeling av bolig til barnefamilier.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring:

Øremerke 3 millioner til å styrke kunnskapsgrunnlaget om barn i kommunale boliger og utvikle retningslinjer for standarder for boliger til barnefamilier. (KMD, kap. 581, post 76)

Sikre stabil drift av krisesentrene

Årlig bor det om lag 1500 barn på norske krisesentre. Krisesentrene gir beskyttelse, sikkerhet og viktig støtte til barn som har måtte flykte hjemmefra med sine mødre eller fedre på grunn av vold og utrygge forhold. Barna som kommer til krisesenteret, har historier og opplevelser som gjør at mange er traumatiserte.

Siden 2010 har kommunene vært ansvarlig for å sikre finansiering av krisesentertilbudet, men det er stor variasjon i bevilgningene mellom kommunene, fra 45 kr til 231 kr per innbygger²⁹. Rundt halvparten av landets 44 krisesentre har ikke en tilfredsstillende ressursituasjon viser en rapport Nordlandsforskning³⁰ har gjort på oppdrag fra Bufdir, og 1 av 4 oppgir at de ikke har nok bemanning. Dette har stor betydning for sentrenes mulighet til å tilby et helhetlig og likeverdig tilbud. Redd Barna er bekymret for den store variasjonen i tilbudet ulike steder i landet, både når det gjelder tilgjengelighet, kapasitet og innhold.

Redd Barna anbefaler:

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

Evaluere finansieringsordningen av krisesentre for å sikre tilstrekkelig finansiering av krisesentertilbudet i alle landets kommuner. (KMD, Kap 571, post 21)

Styrke kapasitet og kompetanse til å håndtere vold og seksuelle overgrep i det kommunale barnevernet

Det kommunale barnevernet kan forvente økt saksmengde og får tilskrevet mange nye arbeidsoppgaver i 2022. Det har vært en økning i antall barn som har vært utsatt for vold og seksuelle overgrep, inkludert nettrelaterte overgrep, som følge av koronarestriksjonene, viser en studie gjennomført av NKVTS³¹. Barnevernsreformen som trer i kraft fra

januar 2022 gir kommunene et enda større ansvar, og styrker kommunenes ansvar for forebyggende arbeid og tidlig innsats i hele oppvekstsektoren. I tillegg stiller ny barnevernlov økte krav til at barnevernet skal tilrettelegge for barns medvirkning, og at tjenesten skal utvikle hjelpetiltak som tar utgangspunkt i den enkelte barn og families behov.

Samtidig er det store forskjeller mellom kommuner når det gjelder kapasitet og kompetanse til å håndtere nye oppgaver og krav i loven. Tilsyn viser alvorlige mangler i barnevernstjenesten, og at barn ikke har fått den hjelpen de har behov for. Barneombudet peker blant annet på behov for å styrke kapasiteten i det kommunale barnevernet³². Å øke kvaliteten i arbeidet med å tilrettelegge for god medvirkning, var en av hovedanbefalingene etter Helsetilsynets gjennomgang av 106 barnevernssaker.³³

For å sikre at barnevernstjenestene skal kunne gi alle barn retten til en trygg oppvekst, uavhengig av hvor i landet barnet bor, er det viktig å styrke øremerkingen av midler til det kommunale barnevernet, samt ha økt fokus på beskyttelse mot vold og seksuelle overgrep.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

Sikre nødvendig finansiering av barnevernsreformen og nye krav i lov om barnevernstjenester

Sikre et barneperspektiv i integreringsarbeidet

Over halvparten av bosatte flyktninger er barn under 18 år. Redd Barnas rapport «Det viktigste er å bli norsk...?» gir oss kunnskap om barn og unges tanker om å være ny i Norge³⁴. Barna og ungdommene opplever særlig at deres rett til tilpasset opplæring og tilgang til fritidsaktiviteter ikke blir oppfylt. De etterlyser mer oppfølging og sosialisering på skolen, tiltak mot rasisme og flere muligheter for jobbpraksis. De foreslår blant annet inkluderende og tilgjengelige fritidsaktiviteter og møteplasser, tiltak for et trygt skolemiljø og tiltak som motvirker ulikhet og fattigdom. Redd Barna savner barneperspektivet i regjeringens integreringsreform og vi ser at barneperspektivet mangler i den nye integreringsloven. For å sikre at barns behov og rettigheter ivaretas i bosetting og integreringen, må tidlige, målrettede tiltak settes i system og nok ressurser settes av. Det er i dag store forskjeller i hvordan integreringsarbeidet organiseres i kommunene, hvordan barna blir møtt og hvilke tiltak som finnes for barn i ulike kommuner, på skolene og på fritidsarenaen. Vi etterlyser at norske myndigheter tar større ansvar for å sikre at barn og unge som kommer til Norge ivaretas og får sine rettigheter oppfylt uansett hvor i landet de bosettes.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

- Sette av 2 millioner kroner til å innhente mer kunnskap om barns behov etter bosetting med mål om å utvikle egne retningslinjer som sikrer god oppfølging og ivaretagelse av rettighetene til barn i integreringsfasen. (KD, Kap. 29 I, post 50)
- Øremerke 20 millioner kroner til å utvikle tidlige, treffsikre og ikke stigmatiserende tiltak for å sikre inkludering av nylig bosatte barn og unge på ulike arenaer og møteplasser. (KD, Kap. 29 I, post 62)

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Integreringstilskuddet må opprettholdes på 2021 nivå. Med nominell videreføring, slik det er lagt opp til nå, vil kommunene få mindre støtte i faktiske kroner per person. Dette kombinert med færre ankomster og bosettinger vil kunne svekke kommunenes mulighet til å bygge opp og opprettholde gode tjenester med nødvendig kompetanse for bosatte flyktninger.
- Redd Barna er positive til at tilskuddsordningen til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner økes. I tillegg mener vi at det bør sikres at integreringstilskuddet kan brukes av kommunene til å samarbeide med frivillige organisasjoner om å skape gode møteplasser, menneskemøter og bygge tilhørighet i lokalsamfunnet, samt oppfølging av nødvendige tiltak som legger til rette for god integrering av barn og unge.

UTDANNING- OG FORSKNINGSKOMITEEN

Inkluderende og trygt barnehagemiljø

Redd Barna er glade for at Regjeringen setter av 100 millioner fra veksten i de frie inntektene til kommunene, til å øke antall barnehagelærere i grunnbemanningen. Vi mener slike midler burde ha vært øremerket for å sikre at de blir brukt til nettopp flere barnehagelærere. Samtidig vet vi at dette er altfor lite løft til å møte det totale bemanningsbehovet i barnehager og sikre barnehagebarn en trygg barnehagehverdag. Dette fordi dagens bemanningsnorm er for svak, og at den i tillegg oppfylles i svært begrenset tid i løpet av barnehagehverdagen. Kun 16 prosent av barnehagene hadde full bemanning i seks timer eller mer per dag, ifølge en undersøkelse som ble utført i fjor på vegne av Utdanningsdirektoratet.

Redd Barna anbefaler at grunnbemanningen må økes betraktelig, at forholdstallet i normen økes og at den skal gjelde på avdelingsnivå i hele barnehagens åpningstid. Plan- og møtetid må komme i tillegg. Dette er viktig for å sikre at barna har nok voksne rundt seg, at driften er forsvarlig, og for å gjøre barnehagehverdagen mindre sårbar med tanke på dagens lange åpningstider, de ansattes turnus, møtetid og sykdom.

I januar 2021 trådte det i kraft nye lovbestemmelser som skulle sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Det ble innført aktivitetsplikt og det ble lovbestemt at barnehagene skal jobbe systematisk for å sikre at alle barn har et trygt og godt barnehagemiljø uten å bli utsatt for mobbing og utestenging. Redd Barna mener at dette har ført med seg økonomiske og administrative kostnader som ikke er avdekket, og at man i tillegg bør øke satsingen kompetanseutvikling om inkluderende barnehagemiljø.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

- Øke og sikre at staten dekker de faktiske kostnadene barnehagene har, for å innfri både pedagog- og bemanningsnorm i den enkelte barnehage i rammeoverføringene til kommunene (KMD 571)
- Øke bevilgningen for kompetanseutvikling om inkluderende barnehagemiljø med 10 millioner (KD, kap. 231, post 21)

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Styrke forholdstallet i bemanningsnormen til én ansatt per 2,5 barn under tre år og én ansatt per fem barn over tre år.
- Bemanningsnormen må gjelde på avdelingsnivå i hele barnehagens åpningstid, og gjelde ansatte i direkte kontakt med barna. Plan- og møtetid må komme i tillegg.
- Det bør innføres bestemmelser om gruppestørrelse i barnehageloven.
- Utrede hvilke økonomiske og administrative kostnader det nye regelverket om barnehagemiljø som ble innført i januar 2021 fører til, og sikre statlige midler til dette.
- Utrede muligheten for at barnehager skal få tilsvarende håndhevingsordning som i skolemiljø saker.

Trygge elever trenger et sterkt lag rundt dem

Elevundersøkelsen 2020 viste at 5,8 prosent av alle elever oppgir at de blir mobbet av medelever, mobbet digitalt av noen på skolen og/eller mobbet av en voksen på skolen.³⁵ Dette har alvorlige konsekvenser for skoleprestasjoner, barnas helse og kan føre til at elever slutter på skolen. FNs barnekomité har understreket at Norge må fortsette arbeidet mot mobbing.³⁶ Mange elever kjenner ikke til sine rettigheter i opplæringsloven kapittel 9A og er rådvile på hva de kan gjøre for å få det bra på skolen.³¹ Det må derfor jobbes lokalt og nasjonalt for å øke elevers kunnskap på feltet.

Skolen har ansvar for å jobbe forebyggende og systematisk for å sikre at alle elever får oppfylt sin lovfestet rett til et trygt og godt skolemiljø på skolen og SFO. For å sikre dette, må skolens ansatte ha god nok kompetanse på hvordan forebygge og håndtere mobbing, inkludert digital mobbing. Posten til kompetanseprogrammet for inkluderende skolemiljøer bør styrkes, og man bør legge større vekt på forebygging av digital mobbing. Håndhevingsordningen til skolemiljø saker må ytterligere styrkes og det må arbeides for å sikre likebehandling av sakene uavhengig av hvor barna bor i landet.

Læreren er en viktig person i elevenes liv. Elever vi snakker med på skolebesøk sier at de ønsker at lærerne er mer tilgjengelig, til stede og har mer tid med elevene. Tilstrekkelig lærertetthet gir lærerne kapasitet til å se, hjelpe, tilrettelegge for og bygge en god relasjon med den enkelte elev.³² Vi oppfordrer Regjeringen til å styrke lærernormen ytterligere, og lovfeste at klassestørrelsene skal bli lik den lærertettheten som er fastsatt i lærernormen. Mindre klassestørrelser fører til mindre støy i klasserommet, bedre læring for alle elever og mer tid for læreren til å følge opp hver enkelt elev.

I tillegg er det nødvendig med et sterkere lag rundt eleven med flere helsesykepleiere og miljøterapeuter i skolen. Mange barn tilbringer mye tid på SFO, og med ny rammeplan som trådte i kraft høsten 2021, anbefaler Redd Barna at det må bli innført en bemanningsnorm i SFO som sikrer flere ansatte på skolefritidsordningen.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

- Øke budsjettposten til kompetanseutvikling i skolen for å skape inkluderende skolemiljøer og til håndhevingsordningen med 15 millioner (KD, kap. 226, post 21).
- Øke bevilgningen til håndhevingsordningen av skolemiljø saker med 10 millioner (KD, kap. 226, post 21)
- Øke rammetilskuddet til kommunene for å kunne øke lærertettheten (KMD 571/572).

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Lærertettheten på alle trinn i hele opplæringsløpet bør styrkes.
- Det bør innføres en bemanningsnorm i SFO som sikrer flere ansatte på skolefritidsordningen.
- Det må jobbes nasjonalt og lokalt for å øke elevenes kjennskap til sin rett til et trygt og godt skolemiljø (KD, kap. 226).
- Elever må involveres i arbeidet med ny opplæringslov, og det må lages barnevennlig versjon av opplæringsloven slik at elever får kunnskap om sine rettigheter.

Mobbeombud og elev- og lærlingombud

Redd Barna er glade for at det nå gjennomføres en utredning for hvordan mobbeombudsordningen skal være i framtida. Mobbeombudsordningen må bli en permanent ordning, så barn og unge, foreldre og skoler sikres mulighet til hjelp og rådgiving fra mobbeombudet.

Det er viktig at barn som opplever mobbing og deres foreldre har et uavhengig ombud å gå til for å få veiledning og råd i hvordan de skal gå fram og eventuelt klage til Statsforvalteren, slik at barnets rett til et trygt og godt barnehage- og skolemiljø ivaretas. Antallet henvendelser og saker mobbeombudene får er høye, og det vil øke ytterligere jo mer kjent mobbeombudsordningen blir. Men vi ser at det må jobbes lokalt og nasjonalt med kjennskapen til tjenesten, og at tjenesten blir mer tilgjengelig for barn og unge. Med det mener vi at mobbeombudet må være til stede på de flater, der det er naturlig for dem å ta kontakt med dem.

Redd Barna anbefaler:

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Mobbeombudsordningen må bli en permanent ordning. Den må også styrkes med flere ansatte i alle regioner for å imøtekomme den høye etterspørselen.
- Elev- og lærlingombudsordningen bør bli en nasjonal ordning på lik linje som mobbeombudsordningen.
- Det må jobbes lokalt og nasjonalt med informasjon om mobbeombudene til barn og unge, så barn og unge får økt kjennskap til tjenesten. Det må også jobbes med kommunikasjonsformer, slik at tjenesten blir tilgjengelig for barn og unge.

(Alle merknader går innunder KD, kap. 226, post 21).

Inkluderende fellesskap for alle barn

Redd Barna er glade for at kompetanseløftet i spesialpedagogikk og inkluderende praksis er godt i gang, og at Regjeringen foreslår en bevilgning på 100 millioner kroner i 2022 i oppbygginga av dette kompetanseløftet. Vi viser til Blindeforbundets erfaringer med at denne lokale kompetansehevingen ikke er til hjelp for synshemmede elever og at synshemmede elever har en lite tilrettelagt skolehverdag med bruk av digitale læremidler. Derfor må ikke Statped svekkes ytterligere, men heller styrkes, for å sikre at *alle* elever uavhengig av tilretteleggingsbehov skal få innfridd sin rett til utdanning, jf. barnekonvensjonen artikkel 28.

Samtidig ser vi at PP-tjenesten må styrkes. Ekstra ressurser til spesialundervisning slik at den utføres av faglærte er helt nødvendig for å få til lik rett til utdanning for alle. Dette er uavhengig av om lærere får tilbud om spesialpedagogisk kompetanse i videreutdanning og i lærerutdanningen – noe som også er ønskelig. Mange barn fra hele landet har de siste årene fått drastisk redusert sin spesialundervisning. FNs barnekomité har bedt Norge om å sikre at spesialundervisningen får høyere kvalitet og utføres av kvalifisert pedagogisk personale.

Regjeringen har ikke nevnt veikartet for universell utforming av skolen i forslaget til statsbudsjettet. Dette stiller vi oss sterkt kritiske til. Universell utforming av skolen fører til inkludering og økt kvalitet for alle elever, og at elever med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom føler seg inkludert i klasserommet og på skolen for øvrig.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring

- PP-tjenesten må styrkes og flere lærere bør få mer spesialpedagogisk kompetanse (KMD, kap. 571 og KD, kap. 226, post 22).
- Reversere forslag til kutt i bevilgningen til Statped på 25 millioner kroner (KD kap. 230).
- Det må settes opp en ny post på budsjettet med øremerkede midler for å realisere Veikart for universell utforming av nærskolen 2020-2030. Dette må være en årlig sum, som følges opp hvert år (KD, ny post)

Merknader

Redd Barna anbefaler komiteen å be regjeringen:

- Lage nasjonale retningslinjer om hvordan tilpasset opplæring kan gjennomføres på best måte for alle elever i skolen (KD, kap. 226, post 21).
- Utarbeide nasjonale retningslinjer for hvordan spesialundervisningen skal planlegges, gjennomføres og evalueres (KD, kap. 226, post 21).

Barnas Valg

Redd Barna har ved tre valg gjennomført Barnas Valg med målgruppen 5.-10.trinn. Ved stortingsvalget 2021 var det nærmere 70 000 barn fra over 1800 ulike skoler som deltok. Barnas Valg er et demokratisk univers for barn, hvor man kan bli kjent med de politiske partiene, ulike politiske saker og de sentrale bærebjelkene i demokratiet vårt. Det er et svært populært digitalt læringsverktøy.

Demokratiet er ingen enkelthendelse, det er noe som skjer hver eneste dag, hele året. Redd Barna erfarer at det er behov for å utvikle Barnas Valg hele året. Demokrati og medborgerskap skal, i tråd med fagfornyelsen, være et tverrfaglig tema i skolen. Barnas Valg kan være en ressurs for elever og lærere i dette arbeidet.

Redd Barna anbefaler:

Budsjettendring:

Bevilge 5 millioner kroner til Redd Barna for å videreutvikle Barnas Valg hele året (KD kap 226, post 21)

Referanser

- ¹ Rapport fra Helsetilsynet 2/2013: [Glemmer kommunene barn og unge i møte med økonomisk vanskeligstilte familier? Kartlegging og individuell vurdering av barns livssituasjon og behov ved søknader om økonomisk stønad. Oppsummering av landsomfattende tilsyn 2012.](#)
– Riksrevisjonen (2014): Riksrevisjonens undersøkning av barnefattigdom. Dokument 3:11 (2013 – 2014)
- ² Forum for barnekonvensjonen (2017). Supplerende rapport til Norges femte og sjette rapport til FNs komite for barnets rettigheter. [Supplerende rapport - norsk endelig.pdf \(forumforbarnekonvensjonen.no\)](#)
- ³ <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/115-000-barn-i-husholdninger-med-vedvarende-lavinntekt>
- ⁴ Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020 – 2023). Like muligheter i oppveksten. [Regjeringens samarbeidsstrategi](#)
- ⁵ Økonomisk sosialhjelp, 12132: Utgifter som inngår i stønadssatsene for økonomisk sosialhjelp (K) 2015 - 2020
<https://www.ssb.no/statbank/table/12132/>
- ⁶ Statsadvokaten i Vestfold, Telemark og Buskerud (2021) [Rapport etter inspeksjon/tilsyn ved Sør-Øst politidistrikt, påtaleavsnitt og etterforskningsseksjon for seksuallovbrudd og vold mot barn.](#)
- ⁷ Undersøkelse av Opinion for Redd Barna. <https://www.reddbarna.no/aktuelt/laerere-mangler-verktoy-for-a-fange-opp-overgrep/>
- ⁸ Naper et.al (2017) [Spørsmål til Barnehage-Norge 2016](#), Trøndelag Forskning og Utvikling
- ⁹ [Hafstad, G. S., & Augusti, E. M. \(Red.\) \(2019\). Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år.](#) Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 4/2019)
- ¹⁰ Kripos (2019) [Seksuell utnyttelse av barn og unge over internett](#), Rapport
- ¹¹ Bossy, D. & Mamley Hervie, V. (2021): [Mellom idealer og praksis - Ivaretagelse av rettighetene til barn med funksjonsnedsettelse](#), NOVA Rapport 6/21
- ¹² UN Committee on the Rights of the Child (2018): [Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of Norway](#)

¹³ Forum for barnekonvensjonen & Barneombudet (2017): [Kidza har rett!](#) Barnas skyggerapport til FNs barnekomité

¹⁴ [NOU 2019:23 Ny opplæringslov](#)

¹⁵ Redd Barna (2019). Oppdrag 3 I: Rett på fritid. [Redd-Barna-Rapport-Oppdrag-3I-Rett-på-fritid-2019.pdf \(reddbarna.no\)](#)

¹⁶ Redd Barna (2021). Fritid for alle – uten fordommer. Fortellinger om fritid fra barn og unge med funksjonsnedsettelse. [Fritid for alle - uten fordommer \(reddbarna.no\)](#)

¹⁷https://www.buudir.no/en/Statistikk_og_analyse/Nedsatt_funksjonsevne/Deltakelse_og_fritid/Idrett_fysk_aktivitet_og_kultur/; NOU 2016: 17 På lik linje - Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming:<https://www.regjeringen.no/contentassets/b0baf226586543ada7c530b4482678b8/no/pdfs/nou201620160017000dddpdfs.pdf>

¹⁸ Redd Barna (2019) [Elevers stemmer om trivsel og mobbing](#), Rapport.

¹⁹ Lassemo, E., & Melby, L. (2020). *Helsesykepleiere i helsestasjons- og skolehelsetjenesten* <https://www.sintef.no/publikasjoner/publikasjon/?pubid=1862343>

²⁰ https://www.regjeringen.no/contentassets/87e11af6044b4c45923d2830d2d6b144/concluding-observations---4-juli---crc_c_nor_co_5-6_31367_e_no-004.pdf%22/t%22_blank

²¹ Seeberg, Marie Louise 2017. Alt er relativt: Ytelser til barnefamilier i norske asylmottak. Tidsskrift for velferdsforskning 04/2017.

²² <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/nesten-halvparten-sier-de-ikke-har-nok-mat-asylmottak>

²³ https://www.noas.no/wp-content/uploads/2020/05/NOAS_Lengev%C3%A6rende-barn_rapport_WEB.pdf

²⁴ Buudir (2020): [Statusrapport 10 - Utsatte barn og unges tjenestetilbud under covid-19-pandemien](#)

²⁵ Redd Barna (2020): [Barne- og ungdomsråd i koronaens tid](#). Rapport.

²⁶ Barneombudet (2021): [«Det er forskjell på hva du går glipp av på et år når du er 16 og når du er 45»](#) Rapport fra Barneombudets ekspertgruppe om koronapandemien

²⁷ Buudir (2021): [Statusrapport 14 - Utsatte barn og unges tjenestetilbud under covid-19-pandemien](#)

²⁸ Brattbakk, I., Woll, K. M., Aunan, S. og Aasen, L. (2019) Utvikling av «Boindeks» for leieboliger. Beboeropplevelse av bolig, bomiljø, kontraktsforhold og utleier. AFI, OsloMet. AFI FoU-resultat 1/2019.

NOU 2020: 16. Levekår i byer. Gode lokalsamfunn for alle.

Kristine von Simson og Janis Umblijs. Boforhold og velferd. Rapport 2019:2. Institutt for samfunnsforskning

²⁹ Bufdir (2021): Krisesentertilbudet i norske kommuner. Statistikk for 2020.

https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Vold_og_overgrep_tall_og_statistikk/krisesentertilbudet_i_norske_kommuner/okonomi_og_organisering/

³⁰ Nordlandsforskning (2019): *Kommunenes krisesentertilbud – en kunnskapsoversikt.*

https://nordlandsforskning.no/sites/default/files/files/NF-rapport%2013_2019.pdf

³¹ https://www.nkvts.no/content/uploads/2020/12/Rapport_2-20.pdf

³² <https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Barneombudet-mener/Andre-brev-og-innspill/2020/Innspillsnotat-fra-Barneombudet-om-fremtidig-politikk-pa-barnevernsomradet.pdf>

³³ https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2019/helsetilsynet_rapport_unnummerert_gjennomgang_106_barnevernsaker.pdf

³⁴ https://nafo.oslomet.no/wp-content/uploads/2020/09/RB_Ny_i_Norge_0820.pdf

³⁵ <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/rapporter/elevundersokelsen-2020--nasjonale-tall-for-mobbing-og-arbeidsro/>

³⁶ <https://www.nhri.no/wp-content/uploads/2018/06/CRC-5-6-218.pdf>